

Podpora právnej prístupnosti
v slovensko-maďarskom pohraničí

Monitorovanie prekážok

ROZHOVORY S ODBORNÍKMI

SPRÁVA

29. júla 2024



Obsah

1 Úvod	4
O projekte #ACCESS	4
Monitorovanie prekážok	4
Rozhovory s odborníkmi	4
2 Metodický prehľad	5
3 Výsledky	7
3.1 Doprava	7
3.2 Zdravie	9
3.3 Cestovný ruch	11
3.4 Poľnohospodárstvo	12
3.5 Obchodná spolupráca	13
3.6 Zamestnanie	13
3.7 Sociálne služby	15
3.8 Vzdelávanie	16
3.9 Územná spolupráca	17
3.10 Životné prostredie	17
3.11 Vodné hospodárstvo	18
3.12 Riadenie katastrof	19
3.13 Odpadové hospodárstvo	20
3.14 Ochrana prírody	21
3.15 Lesníctvo	22
4 Zhrnutie	24
4.1 Informácie na pokračovanie projektu	24
4.2 Skúsenosti, informácie mimo projektu	24
4.3 Závery pre politiku súdržnosti po roku 2027	25
5 Príloha	27
5.1 Zoznam respondentov	27

Zoznam skratiek

Zhrnutie	Význam skratky
TDM	Manažment turistických destinácií (<i>Manažment turistických destinácií</i>)
NTAK	Národné turistické informačné centrum (<i>Národné centrum pre poskytovanie údajov o cestovnom ruchu</i>)
TEÁOR	Jednotný systém klasifikácie činností (<i>Štatistická klasifikácia ekonomických činností</i>)
KKV	Malé a stredné podniky (<i>MSP - malé a stredné podniky</i>)
ICPDR	Medzinárodná komisia pre ochranu Dunaja (<i>Medzinárodná komisia pre ochranu Dunaja</i>)
LIFE	L'Instrument Financier pour l'Environnement (<i>Finančný nástroj pre životné prostredie</i>)
GINOP	Operačný program Hospodársky rozvoj a inovácie (<i>Operačný program pre hospodársky rozvoj a inovácie</i>)
ELA	Európsky orgán práce (<i>Európsky orgán práce</i>)
EURES	Európske služby zamestnanosti (<i>EUROpean Employment Services</i>)

1 Úvod

O projekte #ACCESS

Na spoločnej hranici medzi Maďarskom a Slovenskom dosiahla integrácia vďaka vstupu do EÚ hmatateľný pokrok. Od roku 2004 sa nielenže veľkolepým spôsobom zvýšil zahraničný obchod medzi oboma krajinami, ktorý v roku 2022 dosiahol rekordnú úroveň 17 miliárd eur, nielenže sa zvýšil počet nepretržite otvorených cestných hraničných priechodov (zo 6 pred zmenou režimu na takmer 40), ale aj cezhraničné dochádzanie za prácou ovplyvňuje desaťtisíce obyvateľov prihraničného regiónu, pričom viac ako 1 000 slovenských študentov navštevuje maďarské školy a takmer 20 000 slovenských občanov už žije v Maďarsku. V oblasti Bratislavy a Košíc sa vytvorili cezhraničné mestské aglomerácie podobné tým v západnej Európe a nákupná turistika sa od otvorenia schengenského priestoru v decembri 2007 stala súčasťou každodenného života obyvateľov: až 75 % obratu niektorých maďarských cezhraničných nákupných centier tvoria slovenskí zákazníci.

Všetky tieto javy podčiarkujú význam strategického projektu **"Podpora legálnej dostupnosti na slovensko-maďarskej hranici" (#ACCESS)**. Projekt sa bude realizovať od 1. mája 2023 do 30. apríla 2029 a cieľom dvoch realizačných partnerov, Stredoeurópskej služby pre cezhraničné iniciatívy (CESCI) so sídlom v Budapešti a CESCI-Carpathia so sídlom v Košiciach, je identifikovať a odstrániť čo najviac právnych a administratívnych prekážok, ktoré sťažujú pohyb osôb pozdĺž hranice a život obyvateľov pohraničia.

Monitorovanie prekážok

Samotný projekt je rozdelený do dvoch fáz: monitorovanie prekážok s cieľom identifikovať prekážky a riadenie prekážok s cieľom odstrániť ich. "Monitorovanie prekážok" zahŕňa systematické zhromažďovanie informácií o prekážkach, s ktorými sa stretávajú občania žijúci pozdĺž hranice, pomocou dotazníkov, rozhovorov, prevádzky online asistenčnej služby a seminárov územných referenčných skupín v cezhraničných mestských oblastiach. Právne pozadie prekážok bude identifikované použitím rozhovorov s príslušnými orgánmi a analýzou príslušných právnych predpisov v druhej fáze projektu.

Rozhovory s odborníkmi

Cieľom rozhovorov s maďarskými a slovenskými aktérmi v sektore je upozorniť na doterajšie ťažkosti a navrhnúť spôsoby riešenia problémov, ktoré sa vyskytnú v budúcnosti. Odstraňovanie prekážok sťažujú rozdielne administratívne systémy v susedných krajinách, kde sa kompetencie nedelia na rovnakej územnej úrovni.

Hlavné ciele rozhovorov pre všetky sektory sú

- pochopenie kvality, úrovne a právneho základu doterajšej maďarsko-slovenskej spolupráce,
- identifikovať typy prekážok,
- poučiť sa z predchádzajúcich osvedčených postupov.

2 Metodický prehľad

Respondenti boli vybraní a oslovení na základe návrhov aktérov pôsobiacich na sektorovej úrovni v pohraničnom regióne. Rozhovory sa uskutočnili väčšinou online a len zriedkavo formou osobných stretnutí. Vo všetkých prípadoch bol respondent stručne informovaný o fungovaní CESCÍ a cieľoch projektu ACCESS, o aktuálnych problémoch pohraničného regiónu a potom na základe šablóny rozhovoru nasledoval štruktúrovaný rozhovor a následne bola možná neformálna výmena informácií.

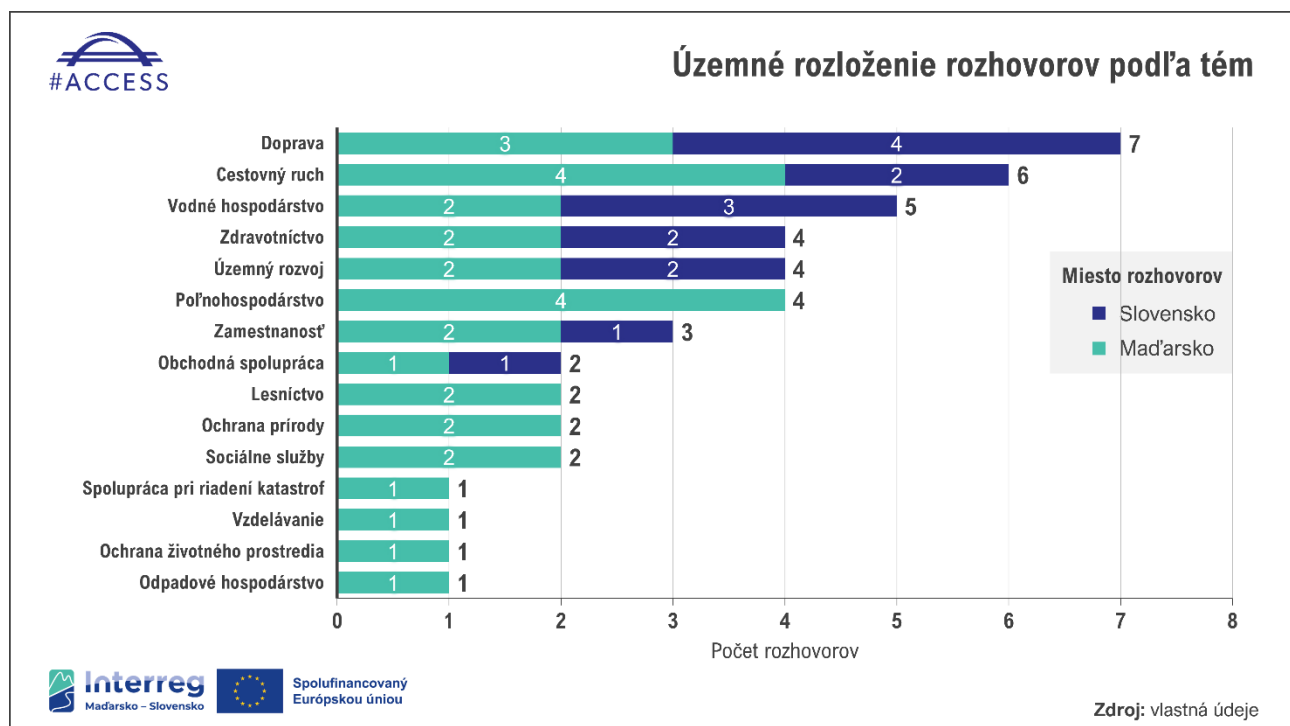
Okrem rámca a kvality spolupráce sa v otázkach rozhovoru zisťovala forma a pravidelnosť komunikácie medzi zákonodarcami a odborníkmi z praxe. Vo všetkých prípadoch sa zisťoval typ prekážok, spôsob ich doterajšieho riešenia a možnosti ich odstránenia. Opakovane sa vyskytovala aj otázka možnosti výmeny skúseností medzi Maďarskom a Slovenskom.

Všeobecným cieľom rozhovorov bolo identifikovať aktérov v sektore, zozbierať a typizovať prekážky, ktoré poznajú. Poznaním aktérov bolo možné napláňovať budúce opatrenia vo vzťahu ku konkrétnym prekážkam, určiť ich adresátov a okruh ďalších zainteresovaných strán, ktoré treba zapojiť. Rozlíšením prekážok sa mohol určiť okruh prekážok, ktoré je možné riešiť, a tých, ktoré si vyžadujú ďalšie zásahy prostredníctvom ďalších projektových aktivít.

Po predstavení metodiky rozhovorov správa uvádza závery podľa jednotlivých sektorov, pričom zdôrazňuje prekážky a ťažkosti spôsobené rôznymi štruktúrami alebo predpismi a hodnotí prekážky spoločného rozvoja. Ako ďalší postup, boli zhrnuté všeobecné poznatky pre ďalšie kroky projektu.

Ako je znázornené na obrázku nižšie, uskutočnilo sa 45 rozhovorov s expertmi na 15 tém:

Obrázok 1: Územné rozdelenie rozhovorov podľa tém



V každom rozhovore sme chceli pochopiť právny kontext konkrétnej témy, vývoj legislatívneho pozadia a otvorené otázky v oblasti, v ktorej má respondent odborné znalosti. Na základe skúseností a znalostí respondentov sme získali množstvo informácií o stave legislatívy.

Na základe výsledkov prvého kola rozhovorov je zrejmé, že získané informácie sú veľmi cenné a poskytujú zaujímavý prehľad o situácii na maďarsko-slovenskej hranici vo vybraných oblastiach. Od respondentov sme zozbierali návrhy a námety, ako by mohol prebiehať ďalší vývoj právneho zázemia a ktoré právne prekážky by sa mohli ďalej skúmať s cieľom ich odstránenia alebo zmiernenia.

3 Výsledky

V tejto kapitole štruktúrovaným spôsobom prezentujeme výsledky rozhovorov s expertmi pre jednotlivé sektory.

3.1 Doprava

V oblasti verejnej dopravy neexistuje pravidelná spolupráca medzi maďarskými a slovenskými orgánmi, stretnutia sa konajú ad hoc, keď sa rieši konkrétny problém (napr. zrušenie Dohody o železničnej doprave medzi Slovenskom a Maďarskom z roku 1986).

Od 1.1.2024 legislatíva na Slovensku je harmonizovaná. Bol novelizovaný zákon o verejnej osobnej doprave, ktorý zaviedol jasný súbor kompetencií a pojmov.

Administratívne prekážky spojené s verejnou autobusovou dopravou

Rozdielne technické predpisy (napr. autobusy s medzinárodnými skúškami nemôžu prepravovať stojacich cestujúcich) ďalej komplikujú jazykové bariéry. Platba v rôznych menách si vyžaduje školenie v zaobchádzaní s hotovosťou. Je potrebné nainštalovať pokladničky na drobné, zvlášť na eurá a zvlášť na forinty. Okrem zlepšenia cestovných poriadkov je potrebné objasniť príslušné regulačné rozdiely (poplatky za používanie, otázky práv cestujúcich, preukazovanie totožnosti).

Odlišné normy

V prípade železničnej dopravy sa môžu technické normy líšiť, napr. šírka rozchodu koľají a systém napätia. To je prípad medzi Košicami a Miskolcom, kde Železničná spoločnosť Slovensko, a.s. (ŽSSK) prevádzkuje viac napäťové lokomotívy, ktoré sa v Miskolci menia na maďarské vozne z dôvodu vyšších prevádzkových nákladov viac napäťových vozňov. Bez týchto lokomotív by doprava medzi oboma mestami nebola realizovateľná. MÁV START nemá viac napäťové lokomotívy.

Administratívne prekážky v železničných spojeniach

Na slovenskej strane sú typ bezpečnostného zariadenia a predpisy odlišné. Preto je potrebné buď vymeniť lokomotívu na hranici, alebo rušňovodiča, ktorý absolvoval skúšky na oboch stranách hranice. Ide o vysoko nákladové trate (sú tu napr. poplatky za jazdu lokomotívy), vyžaduje sa aj koordinácia cestovného poriadku, takže realizácia je zložitá a finančne náročná. Keďže ide o obchodnú činnosť, rokovania prebiehajú na úrovni železničných spoločností, niekedy dokonca bez prizvania zákonodarcu, takže výsledné dohody nemusia byť v súlade s predstavami zákonodarcu.

Administratívna prekážka vyplývajúca zo zákazu kobotáže

Podľa pravidiel EÚ autobusy používané na medzinárodnú dopravu nemôžu prepravovať cestujúcich medzi dvomi miestami dopravným podnikom, ktorý má sídlo v inom štáte. Toto pravidlo, ktoré sa vzťahuje aj na nákladnú dopravu, môže byť zrušené dvojstrannou dohodou založenou na medzinárodnom práve. Takáto zmluva by sa dokonca mohla použiť na vytvorenie cezhraničných regionálnych tarifných systémov, ale obe krajiny by sa museli dohodnúť na výške kompenzácie za stratu služieb.

Ak chce košická regionálna dopravná spoločnosť rozšíriť svoje cezhraničné služby v Maďarsku, musí sa uzavrieť medzinárodná dohoda. Najprv musia poskytovatelia služieb (t. j. Volánbusz v Maďarsku a regionálna dopravná spoločnosť v Košiciach) začať rokovania a dohodnúť sa na podmienkach, aby sa vyhli zákazu kabotáže, a na rozdelení nákladov a príjmov. Aj v prípade, že linku bude prevádzkovať slovenský partner, bude sa musieť na týchto podmienkach dohodnúť s maďarským partnerom. Zároveň je potrebné kontaktovať maďarský vnútroštátny orgán a spoločnosť musí získať povolenie slovenskej strany na spustenie medzinárodnej linky. Ak obaja poskytovatelia služieb (SK a HU) prevádzkujú rovnaký počet cezhraničných autobusov na približne rovnakej vzdialenosti, uľahčí to dohodu, keďže náklady a príjmy môžu byť podobné.

Vodičské preukazy v cezhraničnej doprave

Vodičské preukazy pre medzinárodnú osobnú dopravu sa riadia európskymi právnymi predpismi. Okrem vodičského preukazu musia vodiči absolvovať test, ktorý obsahuje informácie o pravidlách platných na druhej strane hranice. Pripravuje sa aj európska legislatíva pre ďalšie pozície, ako sú sprievodcovia.

Hmotnostné obmedzenia sťažujú cezhraničnú autobusovú dopravu

Medzi Slovákmi žijúcimi v obciach za hranicami v Maďarsku (najmä v cezhraničných oblastiach Bratislavského a Košického kraja) rastie dopyt po zriadení nových autobusových liniek, čo je vo verejnom záujme (zníženie emisií, úspora času atď.). Zároveň na väčšine cezhraničných ciest platí hmotnostný limit, ktorý bráni autobusovej doprave.

Hraničné priechody medzi Maďarskom a Slovenskom sú väčšinou nižšie ako 3,5 t s nižšie uvedenými výnimkami:

- Rusovce-Rajka
- Medved'ov - Vámosszabadi
- Komárno - Komárom
- Štúrovo - Esztergom (trajekt)
- Šahy - Hont-Parassapuszta
- Slovenské Ďarmoty - Balassagyarmat
- Šiatorská Bukovinka - Somoskőújfalu
- Kráľ - Bánréve
- Milhosť - Tornyosnémeti
- Slovenské Nové Mesto - Sátorajlajúhely.

Riešením by bola úprava prílohy k *"Dohode SK-HU o dopravnom charaktere ciest prechádzajúcich spoločnou štátnou hranicou"* podpísanej v roku 2014. (Maďarský zákon je 2012:XXIV)

Otázka týkajúca sa DPH

DPH v medzinárodnej autobusovej doprave je na Slovensku nulová. Preto pri zavádzaní nového integrovaného dopravného systému v Košickom a Prešovskom kraji (od roku 2024), založeného na vytvorení dopravných zón, nebolo možné predávať mesačné cestovné lístky na autobusové linky pre medzinárodnú dopravu, keďže v zónach mimo slovenských hraníc (napr. zóna 121 - Hidasnémeti) by sa mala uplatňovať 20 % DPH.

Klasifikácia ciest - administratívna prekážka rozvoja

Investície do infraštruktúry cestnej siete sú náročné z dôvodu rozdielnej štruktúry vlastníctva v oboch krajinách: zatiaľ čo na maďarskej strane môže cesty druhej a tretej triedy udržiavať aj štát, cezhraničné cesty vždy patria štátnej spoločnosti pre cestnú infraštruktúru (Magyar Közút Nkft.), na Slovensku bývajú cesty nižších tried vo vlastníctve regionálnych alebo miestnych samospráv - aj keď tieto cesty prechádzajú štátnou hranicou. Tento rozdiel v kompetenciách spôsobuje problémy pri príprave a realizácii projektu cezhraničnej výstavby ciest (vrátane financovania), ako aj pri dodržiavaní údržbových prác na týchto cestách.

Administratívne prekážky pri preprave

V oblasti **plavebných kvalifikácií** sa podmienky na úrovni EÚ výrazne zmenili. Z 24 vzdelávacích orgánov v Európe len 2 súhlasili s novým výcvikom, ktorý vyžaduje 3 roky školskej dochádzky a polročný výcvik na získanie kvalifikácie námorníka. V tejto otázke by malo dôjsť k jednotnému používaniu dokladov o odbornej kvalifikácii.

3.2 Zdravie

Potreba zblížovania postupov medzi záchrannými službami v kontexte rôznych štruktúr a pravidiel

V praxi existujú špecifické prípady, keď je záchranná služba SK bližšie k pacientovi na území Maďarska, a preto by bola schopná poskytnúť urgentnú lekársku pomoc skôr ako vzdialenejšia záchranná služba HU (a naopak). Pacientovi v stave ohrozenia života by sa poskytla zdravotná starostlivosť, kým by neprišla HU záchranná služba a neodviezla pacienta do príslušnej nemocnice. Prekážkou v takýchto prípadoch je však legislatíva týkajúca sa oblasti zásahu záchrannej služby SK.

Na Slovensku neexistuje jednotná záchranná služba, zdravotnú pomoc poskytuje súkromná záchranná služba FALK a verejná záchranná služba. V Maďarsku je za záchrannú činnosť zodpovedná jediná štátna záchranná služba. Je potrebné objasniť tri otázky týkajúce sa záchrannej udalosti. Po prvé, je potrebné riešiť otázku ochrany a bezpečnosti údajov pri starostlivosti o cudzieho občana. V súčasnosti sa údaje dočasne registrujú a následne zdravotné údaje spravuje EESZT (elektronický priestor zdravotníckych služieb) v Maďarsku. Ambulancia je zodpovedná len za nahrávanie údajov, ale tieto údaje sa nedajú zobrazovať. To sa plánuje v budúcnosti zmeniť. Na druhej strane v štruktúre nemocníc budú všetky údaje prístupné. Tieto prekážky ochrany údajov existujú aj v telemedicíne. Po druhé, je potrebné objasniť otázku primeranosti cestovných dokladov a prepravy do správnej nemocnice: kde môžu byť pacienti prijatí, kde sú dostupné kapacity a odbornosť.

Po tretie, je potrebné priblížiť prax v oblasti rôznych organizačných štruktúr, financovania, systému záchranných jednotiek, časových limitov pre príchod na miesto, postupov pri prekračovaní hraníc, prevádzkových licencií, používania rozlišovacích znakov, administratívno-technických podmienok, centier tiesňového volania, rádiových systémov, jazykových faktorov, otvorenosti pre spoluprácu.

Aby sanitky mohli prekročiť hranice, musia sa všetky výnimky riešiť v poradí podľa priority

Je potrebné nájsť riešenia všetkých problémov súvisiacich so starostlivosťou:

- získanie povolenia je prioritou, pretože je nevyhnutné, aby bol zásah ako poskytovateľ zdravotnej starostlivosti legálny: vstup na cudzie územie s vlastným vybavením, vlastnými

- liekmi (niektoré z nich sú spojené s predchádzajúcou licenciou), vlastnými postupmi (rôzne licencie, rôzne vybavenie ambulancií, iná inštitucionálna štruktúra);
- otázka financovania - základné financovanie - plánovanie ročného rozpočtu záchranej služby (ktorý nezahŕňa výjazdy do zahraničia); riešením by mohol byť návrat k systému paušálnych platieb za zásahy, ako to bolo v minulosti;
 - otázka správy údajov (v súčasnosti neexistuje striktná oznamovacia povinnosť, ale je uvedená v systéme riadenia záchranej služby, kam je pacient odoslaný); existuje rozpor medzi slovenským zákonom o záchranej zdravotnej službe (č. 579/2004) a zákonom o GDPR (niektorí pacienti po zásahu odmietajú poskytnúť svoje osobné doklady s odkazom na GDPR, čo by bolo podľa prvého zákona povinné);
 - interoperabilita databáz (v súčasnosti sa evidencia starostlivosti vykonáva na tablete - databáza obsahuje informácie o trase, personáli, starostlivosti) - kód BNO je však medzinárodným štandardom; databáza musí obsahovať vyhľadateľné údaje (PDF na to nie je vhodný), pretože porovnateľnosť prevádzkových údajov je jediným základom pre vytvorenie spoločnej mapy záchranných služieb;
 - mal by sa vytvoriť konzultačný systém: spoločné rozhranie je nevyhnutné pre zistenia a záverečné správy;
 - navrhuje sa štandardizácia opisov pracovných činností, na slovenskej strane nie je zabezpečené uznávanie kvalifikácie zdravotníka;
 - spoločné riadenie hromadných udalostí a katastrof (princíp prvej reakcie);
 - umiestnenie pacienta: závisí od kapacity nemocníc, účinná prevencia si vyžaduje plánovanie a organizáciu záchranných prác.

Integrácia tiesňového volania môže umožniť cezhraničnú záchranu

Systém tiesňového volania (112) funguje v celej EÚ, ale vzhľadom na pokrytie telefónnych operátorov prichádzajú hovory na niektorých hraničných priechodoch do opačnej krajiny, čo môže spôsobovať právne a jazykové problémy. Komunikácia medzi dispečermi by mohla prebiehať podľa rakúskeho modelu, kde dispečeri na oboch stranách sledujú na svojich mapách, kde sa nachádzajú sanitky v reálnom čase, a môžu upozorniť dispečera na druhej strane, ak je ich vozidlo bližšie k miestu udalosti. Informácie sa dajú rýchlo vymieňať pomocou chatu a prekladateľského softvéru.

Jazyková bariéra pri prenose zdravotnej dokumentácie

V Maďarsku majú pacienti právo dostať dokumentáciu v ich materinskom jazyku, ktorému rozumejú. Na zabezpečenie jednotného používania jazyka je potrebná štandardizácia. V súčasnosti sa dokumentácia pacienta vyhotovuje na tablete, pričom pacient si ju môže raz stiahnuť z databázy a lekár k nej má prístup v nemocnici (napr. v Rakúsku sa tlač vykonáva na mieste).

Prekážky na ceste k európskemu úložisku údajov o zdraví

Členské štáty implementovali právne predpisy EÚ o údajoch pacientov rôznymi spôsobmi. Spoločný databázový systém si vyžaduje objasnenie podmienok základných práv (musí sa vytvoriť systém validácie dátového priestoru).

Interoperabilita si vyžaduje realizáciu základného vývoja, t. j. vybudovanie brán na prenos údajov medzi spolupracujúcimi krajinami a dostupnosť štruktúrovaných údajov. V súčasnosti sú v maďarskom systéme EESZT k dispozícii len súbory PDF, ktoré nie sú vhodné na vytvorenie štatistík.

V priebehu vývoja by sa mal preskúmať formát, v ktorom sa môžu údaje zdieľať, modul a audit, ktorý sa mu má priradiť.

Je potrebné zblížovanie medzi členskými štátmi v oblasti spoločných štruktúr, budovania kapacít (keďže na poskytovanie údajov smerom von sú potrebné ďalšie kapacity/odbornosť).

Dohody sú potrebné pre naliehavé prípady v pohraničnom regióne, kde by sa malo uprednostniť umiestnenie nemocnice.

Prekážky správy údajov pri spoločnom vývoji softvéru

Cieľom EÚ je vytvoriť spoločné technické podmienky na zabezpečenie správneho vývoja softvéru. Vývoj si bude vyžadovať vymedzenie rozsahu platných údajov, aby sa pri prekročení hraníc mohlo s niekým zaobchádzať rovnako a aby sa dali diagnosticky interpretovať v inej krajine. V dnešných záverečných správach je napríklad veľa subjektívnych textov, čo by sa mohlo riešiť výberom textov, ktoré obsahujú návrhy, ale aj použitím výberovej metódy na posúdenie situácie. Zlepšenie softvéru nie je možné bez spoločnej štruktúry. Je nevyhnutné určiť, ktoré laboratórne metódy používajú členské štáty, ktoré metódy sa používajú na meranie, aké spoločné školenia sú možné.

3.3 Cestovný ruch

Rôzne štruktúry, predpisy

1. V Maďarsku je koordinácia intervencií v oblasti cestovného ruchu centralizovaná prostredníctvom Maďarskej agentúry pre cestovný ruch. V súčasnosti neexistuje žiadny predpis týkajúci sa riadenia cestovného ruchu, neexistuje žiadny územný systém riadenia cestovného ruchu. V Maďarsku je prekážkou rozvoja chýbajúca komplexná riadiaca štruktúra a legislatívne zakotvenie. Nie je vytvorený právny rámec pre fungovanie systému organizácií destinačného manažmentu a pre riadenie cestovného ruchu na miestnej úrovni.
2. Na Slovensku bol podľa rakúskeho vzoru vytvorený dvojstupňový systém: boli zriadené organizácie destinačného manažmentu na regionálnej a miestnej úrovni, ktoré sú finančne podporované zo štátneho rozpočtu prostredníctvom Štátneho fondu na podporu cestovného ruchu.
3. Význam modelu destinačného manažmentu spočíva v tom, že výkonnosť cestovného ruchu, ktorá predtým podliehala zmenám, sa vďaka nemu dostala na cestu neustáleho rozvoja. Kvôli nedostatkom v oblasti regulácie a financovania sa táto výhoda nedá využiť na maďarskej strane.
4. Odporúča sa tiež dohodnúť sa na spoločnom cezhraničnom prístupe k riadeniu destinácie, keďže existujú značné rozdiely v regulačnom pozadí rôznych pododvetví cestovného ruchu. Napríklad existujú rôzne predpisy týkajúce sa technických a licenčných podmienok pre sprievodcov vodnej turistiky, rôzne kvalifikácie a rôzne systémy ich uznávania.

Ťažkosti a prekážky súvisiace s rozvojom cestovného ruchu a projektmi

1. Rozvoj cestovného ruchu prostredníctvom projektov je zriedkakedy udržateľný. Odporúča sa realizovať rozvoj integrovaným spôsobom, prispôbeným cezhraničným destináciám.
2. Ak vývoj nie je udržateľný, cestovný ruch nie je odolný (napr. zmena klímy a pandémie majú silný vplyv na cestovný ruch). Na globálne trendy môže reagovať len flexibilná a intenzívne

komunikujúca organizácia. Túto výzvu nie je možné riešiť v rámci súčasných štruktúr, a to ani v rámci národných hraníc, ani cezhranične.

3. Úspech môže zaručiť spoločná značka cestovného ruchu založená na báze trhového mechanizmu a iniciatívach zdola, ktoré poskytujú vysoký stupeň ochrany pred zmenami na trhu a neočakávanými globálnymi udalosťami. Každá značka je taká dobrá, ako sú dobré zainteresované strany, ktoré sa s ňou dokážu stotožniť. Tento identifikačný faktor je obzvlášť citlivou otázkou v cezhraničnom kontexte.
4. Dvojazyčnosť, používanie rôznych platobných prostriedkov a harmonizácia technických podmienok a systémov financovania predstavujú zvýšenú administratívnu záťaž.
5. Na základe rozhovorov by slovenská strana chcela adoptovať model online agregovanej databázy maďarského Národného centra údajov o cestovnom ruchu (NTAK) a dobrú prax digitalizácie cestovného ruchu . To by si vyžadovalo zmeny a doplnenia slovenského zákona o cestovnom ruchu. Na maďarskej strane to viedlo to k vybieleniu sektora. Maďarsko zbiera viac údajov o návštevníkoch ako Slovensko. Maďarsko sleduje dĺžku pobytu, pohlavie návštevníkov, krajinu pôvodu, výdavky návštevníkov atď. a vytvára agregované údaje. Na spracovaných údajoch je následne postavený maďarský marketing cestovného ruchu. Naopak, Slovensko sleduje menej údajov o návštevníkoch. Slovensko má záujem vytvoriť spoločný systém cezhraničných registračných mechanizmov pre slovenských, resp. maďarských turistov.

Nedostatočná koordinácia rozvojových koncepcií

1. V súčasnosti nie je úplne známe, ktoré cyklotrasy boli vybudované a vyznačené na slovenskej strane (to sa netýka turistických a vodáckych zastávok).
2. Vo všetkých podsektoroch chýba databáza, v ktorej by bolo možné sledovať údaje o cestovnom ruchu. Bolo by to v záujme inštitúcií, miestnych aktérov aj používateľov.
3. Prehliadky a mapy sa zastavujú na hraniciach. Obsah podporných aplikácií vyvinutých v rámci malých projektov partneri aktualizujú len do konca doby udržiavania projektových výsledkov určený programom. Vzhľadom na rýchly technologický vývoj by sa tieto databázy mali aktualizovať každoročne, čo v rámci jedného projektu nie je možné. Existujúce databázy by sa mali rozšíriť tak, aby zahŕňali cezhraničné aspekty.
4. Slovenská strana by chcela nasledovať model podpornej schémy programu Kiszaludny.

3.4 Poľnohospodárstvo

Prekážky cezhraničného predaja miestnych výrobkov

V nariadení (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín sa stanovuje definícia základného výrobku a spracovania výrobku a ustanovujú sa uľahčenia priameho kontaktu medzi výrobcom a spotrebiteľom v prípade skrátenia potravinového reťazca. Ďalšími kvalifikačnými kritériami sú malé množstvá a okrajová, miestna a obmedzená činnosť. Podrobné pravidlá sú ponechané na členské štáty, čo vedie k rôznym pravidlám. Spoločným riešením by mohlo byť, aby každý štát reguloval predaj miestnych výrobkov do určitej vzdialenosti, alebo aby dve alebo viac krajín uzavrelo dohodu na túto tému s cieľom podporiť vidiecky cestovný ruch. Ďalším dôležitým aspektom je, že zabezpečenie kvality by sa malo riadiť pravidlami EÚ, aby sa miestne výrobky uvádzajú na trh ako miestne výrobky, a nie ako tovar, ktorý označujú obchodníci (sú potrebné záruky). Ďalším problémom v cezhraničných vzťahoch

je rozdielny obsah DPH. Pre trhy s miestnymi výrobkami je potrebný nový obchodný model: ten si vyžaduje regulovanú sledovateľnosť a systém zabezpečenia kvality.

Interoperabilita odbornej prípravy

V súvislosti so skúmaním interoperability duálneho vzdelávania stojí za pozornosť interoperabilita poľnohospodárskeho odborného vzdelávania, ktorá v súčasnosti nie je vyriešená.

3.5 Obchodná spolupráca

Administratívne prekážky v dôsledku odlišnej štruktúry

Zatiaľ čo v Maďarsku sú všetky regionálne obchodné a priemyselné komory nezávislými právnickými osobami, na Slovensku je systém centralizovaný, všetky rozhodnutia sa prijímajú v Bratislave a regionálne komory sú podriadené, nie nezávislé. Administratíva je preto veľmi pomalá. V súlade s tým je počet dobrovoľných členov na slovenskej strane veľmi nízky. V databáze košickej okresnej komory je len 80 dobrovoľných členov. Maďarské komory majú vďaka povinnej registrácii v komore 40 000 členov v celej krajine. Na maďarskej strane možno malé a stredné podniky vyhľadávať podľa čísla jednotného klasifikačného systému činností TEÁOR. Bolo by vhodné harmonizovať databázy, aby sa zabezpečila spolupráca a sledovateľnosť MSP.

Počas rozhovoru so Slovákami sa ukázalo, že komora v Košiciach by podporila povinné členstvo aj na slovenskej strane.

3.6 Zamestnanie

Medzery v harmonizácii

V oblasti pracovného práva EÚ dopĺňa politickú činnosť jednotlivých krajín EÚ stanovením minimálnych noriem. Zároveň ešte neboli harmonizované vnútroštátne ustanovenia o uzatváraní zmlúv, zdaňovaní a financovaní, byrokratické postupy sú nejasné a chýbajú spoločné administratívne mechanizmy, čo vytvára neistotu pre zamestnávateľov a pracovníkov v pohraničných regiónoch. Európsky orgán práce (ELA) je orgán EÚ, ktorý sprostredkúva, ale len medzi verejnými orgánmi a nerieši problém jednotlivcov.

Rôzne sadzby príspevkov

Zamestnávatelia majú záujem o správny počet kvalitných pracovníkov v správnom čase. Strana zamestnancov je v Maďarsku v nevýhodnej pozícii, keďže systém odvodov, sociálneho a dôchodkového poistenia sa pohybuje okolo 30 % ako pred 20 rokmi.

Aproximácia, kontrola pravidelnosti v rozdieloch medzi režimami zamestnanosti

Cieľom personálnych agentúr je zaviesť postupy nábora a prijímania zamestnancov na základe predpisov krajiny, v ktorej sú usadené. V pohraničnom regióne však vzniklo niekoľko medzier, ktorých odkaz je otázný.

V súčasnosti môže spoločnosť so sídlom na Slovensku uzavrieť zmluvu s maďarskou spoločnosťou o poskytovaní pracovnej sily tak, že slovenskí pracovníci nie sú zamestnaní, ale len vyslaní.

Ďalšou prekážkou je samostatne zárobková činnosť vo forme "dohody", čo je zjednodušený systém zamestnávania kombinovaný so štatútom samostatne zárobkovo činnnej osoby. Zamestnanci ktorí uzavreli dohodu so zamestnávateľom platia daň vo výške 200 EUR ročne, takže nejde o pracovný pomer podľa všeobecného pracovného práva. Novým trendom je, že v súčasnosti sa v rámci tohto systému zamestnávajú nielen slovenskí občania, ale vo viacerých prípadoch boli do systému dohody zaradení aj občania z Győru, aby pracovali späť do Maďarska v slovenských podmienkach, keďže nemusia odvádzať dane a odvody.

Treba spomenúť aj atypické formy zamestnanosti, pretože môžu na trh práce prilákať ľudí s vhodnými zručnosťami/kvalifikáciou, ktorí však pracujú len na čiastočný úväzok. V Maďarsku má atypická forma zamestnanosti dlhodobú tradíciu, pričom túto formu zamestnania podporuje Združenie škôl, Združenie dôchodcov a Združenie materských centier. Okrem zjednodušeného zamestnávania dostávajú tieto združenia aj zníženie príspevkov. Tieto formy zamestnania nie sú na slovenskej strane dostatočne rozvinuté.

Nedostatočná interoperabilita medzi odborným vzdelávaním, uznávaním preukazov a osvedčení

Úplné uznávanie kvalifikácií a zručností súvisiacich s odbornou prípravou by podporilo interoperabilitu trhu práce. V súčasnosti sú maďarské pravidlá uznávania povolání oveľa prísnejšie ako orgány na Slovensku. Riešením by mohlo byť delegovanie časti zodpovednosti za určité kvalifikácie a osvedčenia na pracovníkov. Napríklad uznávanie a preklad preukazu vodič vysokozdvížneho vozíka by sa mohlo zjednodušiť tak, že namiesto povinnej odbornej skúšky by zavolali skúšobného komisára na overenie kvalifikácie. Rovnaká prax funguje aj pri iných profesiách (napr. elektrikár), kde existuje určitá miera interoperability pri používaní určitých nástrojov.

Jazyková bariéra

Je ťažké nájsť maďarských pracovníkov, ktorí nemajú jazykovú bariéru, čo spôsobuje nedostatok zamestnancov na slovenskej strane. Jazykovú bariéru (v oblasti vzdelávania) by bolo možné prekonať špeciálnou medzinárodnou výučbou (v anglickom jazyku), ktorá by zabezpečila jednotné učebné osnovy certifikované v zahraničí.

Vzájomné informovanie zamestnancov

Je potrebné poskytnúť maďarským občanom informácie aké druhy pracovných pomerov na Slovensku existujú., Chýba adekvátna informácia o pracovných zmlúv a dohodách o pracovnej činnosti. Zamestnávateľia z Maďarska sa často pýtajú na hrubú, čistú a hodinovú mzdu na Slovensku.

Uľahčenie prístupu k sociálnym dávkam

Ženy zo Štúrova, ktoré využili možnosť hospitalizácie na pôrodníckom oddelení v Ostrihome , mali problém s uplatnením dávok pri narodení dieťaťa na Slovensku. Maďarská strana im nechcela vydať doklad o tom, že žiadne rodičovské príspevky nežiadali.

3.7 Sociálne služby

Neefektívnosť cezhraničného poskytovania sociálnych služieb

Cezhraničné sociálne služby sa môžu poskytovať len oddelene na oboch stranách hranice, pretože súčasný právny rámec nepodporuje cezhraničné služby (napr. kuchyňa, práčovňa). Mohli by fungovať na trhovom základe, ale sociálne služby nie sú vo väčšine prípadov bežné, aby boli prevádzkované na základe trhového mechanizmu. V prípade stravovacích služieb, napr. inštitucionálnych stravovacích služieb, sú vnútroštátne pravidlá odlišné. Kľúčovým bodom je aj to, či sa štátne normy môžu použiť na financovanie služieb poskytovaných poskytovateľmi služieb v zahraničí. Služby mikrobusej dopravy pre seniorov možno poskytovať cezhranične, ale zdravotnícke služby nie (môže ich poskytovať len služba prepravy pacientov so špeciálnym povolením, aj keď ide o miestnu službu).

Nedostatočná právna úprava na slovenskej strane v oblasti starostlivosti o rodinu a deti

V systémoch služieb starostlivosti o rodinu a deti v oboch krajinách existujú rozdiely. Na slovenskej strane sa už začala príslušná odborná príprava, ale inštitucionálny systém nie je dostatočne rozvinutý a zatiaľ nepriniesol výsledky. Pomoc v domácnosti je poskytovaná na oboch stranách, ale v Maďarsku sú rôzne úrovne pomoci. Riešením môže byť začatie konzultačného procesu s organizáciami poskytujúcimi pomoc na oboch stranách hranice. Padol návrh aj na vypracovanie pravidiel na vykonávanie cezhraničných služieb.

Školenie nie je akreditované

Študijné programy prebiehajúce v maďarskom jazyku na slovenských vysokých školách nie sú akreditované. Maďarský úrad pre vzdelávanie neuznáva kvalifikácie a diplomy v odbore sociálna práca. To spôsobuje vážne škody maďarsky hovoriacim odborníkom. Slovenské vysoké školy majú akreditáciu len na študijné programy prebiehajúce v slovenskom jazyku.

Rozdiel je v počte hodín odbornej prípravy pracovníkov v oblasti sociálnej starostlivosti (predtým v rámci Národného katalógu odbornej prípravy (OKJ), teraz v rámci vzdelávania dospelých): kým na maďarskej strane je dĺžka odbornej prípravy 1000 hodín, na slovenskej strane to zahŕňa 220 hodín.

Keďže je nedostatok sociálnych pracovníkov, zamestnávateľia v Maďarsku musia znášať dodatočné náklady, keď chcú pôsobiť ako stredisko odbornej prípravy v rámci duálneho systému odbornej prípravy, aby zabezpečili prísun nových zamestnancov, pretože to prináša dodatočné náklady vo výške približne 10 miliónov forintov. Kapacity odbornej prípravy v súčasnosti zaostávajú za dopytom o dva roky. Bolo by vhodné vykonať revíziu na úrovni ministerstva a poskytnúť podporu v oblasti nedostatkových profesií.

Rozmanitosť systémov sociálneho zabezpečenia (sociálneho poistenia)

Cezhraničné služby sú realizovateľné na trhovom základe, ale ak majú vplyv aj na systémy sociálneho zabezpečenia, napr. ak sú služby predpísané a odporúčané odborníkom a mali by byť financované na základe sociálneho zabezpečenia, vytvára to prekážku.

V oblasti sociálnej starostlivosti sú jedinou prekážkou v oblasti zdravotnej starostlivosti rôzne aspekty sociálneho zabezpečenia a financovania. Skríningová autobusová služba v Maďarsku si však

vyžaduje zber údajov o slovenských občanoch na účely neskoršieho zaslania výsledkov pacientom, čo vyvoláva obavy o ochranu údajov.

Je dôležité zdôrazniť, že zatiaľ čo na Slovensku existuje niekoľko súkromných zdravotných poisťovní, v Maďarsku je len jedna verejná.

3.8 Vzdelávanie

Udržiavanie spolupráce v oblasti vzdelávania v rámci cezhraničných partnerských miest

Na maďarskej strane pred súčasným systémom, ktorý riadia štátne orgány, existoval systém údržby obcí, takže spolupráca medzi školami bola v súlade s partnerským systémom na úrovni obcí. Bolo by v záujme školského obvodu tieto vzťahy zachovať. Bolo by vhodné poskytnúť ďalšie finančné prostriedky na vytváranie sietí medzi školami. Návštevy sú finančne náročné, k dispozícii sú len obmedzené grantové prostriedky, ktoré bránia intenzívnejším kontaktom a komunikácii. Dohody o cezhraničnom partnerstve miest by zaručili, ako a z akých zdrojov a podľa akých pravidiel môže prebiehať spolupráca v rôznych odvetviach. Bolo by tiež užitočné zabezpečiť dvojazyčnosť v cezhraničných školských obvodoch, čo by pomohlo zlepšiť ponuku potrebných zručností.

Zapojenie slovenských zainteresovaných strán do maďarskej spolupráce v oblasti opatrovnictva

V Maďarsku sociálnoprávna ochrana detí v súčasnosti funguje formou okrúhleho stola, ktorý je založený na veľmi zložitom modeli: úradník systému ochrany pôsobí na úrovni obce, poradca je k dispozícii na úrovni okresu, úrad vlády koordinuje a národná úroveň vykonáva metodické úlohy. Obecná úroveň uľahčuje účasť mimovládnych organizácií a súkromných osôb v systéme prevencie a poskytuje odbornú pomoc. Ďalšími spolupracujúcimi orgánmi sú opatrovnícky úrad a polícia. Keďže veľa slovenských žiakov navštevuje školu v Maďarsku, v prípade cezhraničných žiakov je potrebná spolupráca so slovenskými orgánmi.

Rozdiel v dĺžke trvania povinnej školskej dochádzky

Podmienky a dĺžka trvania povinnej školskej dochádzky na Slovensku a v Maďarsku sa líšia. Slovenskí žiaci môžu študovať v maďarských inštitúciách v regulačnom rámci a môžu navštevovať aj stredné školy, ak spĺňajú kritériá prijatia. Hoci je dĺžka povinnej školskej dochádzky na Slovensku dlhšia (10 rokov), v praxi to nepredstavuje problém: Maďarskí žiaci, ktorí navštevujú slovenské základné a stredné školy, môžu študovať ďalší rok na Balassiho inštitúte. Zároveň sú povinní absolvovať maturitu zo slovenského jazyka.

Klasifikácia detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP), interoperabilita odbornej diagnostiky

V súčasnosti neexistuje spoločné cezhraničné riešenie rastúceho počtu detí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, čo predstavuje problém pri sťahovaní rodín z Maďarska na Slovensko alebo naopak. V týchto prípadoch je potrebný nový systém posudzovania a diagnostiky, aj keď už je k dispozícii odborný posudok z druhej strany a kompetencie dieťaťa sú známe. Ďalším nedostatkom v tejto oblasti je, že vzdelávanie odborníkov na Slovensku je v porovnaní s maďarskou praxou rozličné. Akreditované vzdelávanie pre špeciálnych pedagógov ponúkajú len univerzity. Cezhraničné

prekážky môže odstrániť Univerzita J. Selyeho (Komárno), ktorá v súčasnosti plánuje spustiť príslušné vzdelávanie.

V roku 2023 sa na slovenskej strane zmenili pravidlá financovania detí so ŠVVP: predtým mali školy integrovaný súbor dokumentov pod vedením výchovného poradcu (čo umožňovalo zmeny učebných plánov) a zvýšenú kvótu vedúcich (každé dieťa so ŠVVP sa počítalo za dve). Toto bolo v rámci financovania z Nástroja na obnovu a posilnenie (RRF) zrušené a nahradené balíkom programov nazývaným inklúzia, čo znamená, že všetky deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa rozvíjajú spoločne, bez ohľadu na typ dysfunkcie, a učiteľ musí vypracovať ucelený učebný plán. Podľa nového pravidla môžu školy požiadať o špeciálny grant na inklúziu namiesto príspevku na žiaka, čo vytvára dodatočnú administratívnu záťaž, a grant bude dostupný len dovtedy, kým bude k dispozícii fond obnovy.

Spoločná terminológia, rôzne procesy, uznávanie dokladov o vzdelaní

Pedagógovia so zameraním na špeciálno-pedagogickú starostlivosť, poradenstvo i vzdelávanie pre žiakov so ŠVVP sa na Slovensku nazývajú špeciálni pedagógovia, v Maďarsku sa nazývajú rozvojoví/pedagogickí odborníci. Celkovo by bolo užitočné vypracovať maďarsko-slovenskú terminológiu v oblasti vzdelávania, pretože v oboch krajinách existuje mnoho odlišných pojmov.

Uznávanie diplomov je tiež komplikované, pretože obe krajiny majú odlišné systémy. Mnohí maďarskí študenti (z oblastí Komárom, Tata, Tatabánya, Győr) uvádzali problémy s uznávaním svojich diplomov. Slovenské predpisy sú v tomto smere miernejšie a je vhodné začať ich približovať maďarskej praxi.

3.9 Územná spolupráca

Koordinácia rozvojových plánov na cezhraničnom základe

Hoci sa o koordinácii rozvojových plánov a stratégií viackrát diskutovalo na úrovni V4, koordinácia plánov územného rozvoja na vládnej úrovni stále nie je vyriešená bilaterálne a v mnohých prípadoch sú len projektové pokusy s rôznou úrovňou územnej participácie.

3.10 Životné prostredie

Cezhraničné znečistenie ovzdušia a produktov

Znečisťujúce látky z cementárne v Turni nad Bodvou (SK) sú vetrom zanášané do údolia Bódvy na maďarskej strane. V súvislosti s rozšírením kapacity cementárne v Turni nad Bodvou (ktorá sa bude vykurovať odpadom) vstúpilo do konania príslušné maďarské ministerstvo a zapojil sa aj úrad vlády. Národný park Aggtelek vydal na žiadosť maďarského ministerstva stanovisko, v ktorom potvrdil, že prírodná rezervácia je ovplyvnená znečistením aj v dôsledku severojužného smeru vetra. Národný park však nie je orgánom, ale orgánom riadenia ochrany prírody, t. j. poskytuje údaje a stanoviská, ale nemá právomoci orgánu (ako orgán môže vystupovať a prijať stanovisko v danej otázke).

Téma bola na programe posledného zastupiteľstva Rady Riaditeľstva Národného parku Slovenský kras a bolo vynaložené úsilie, aby sa zabránilo rozšíreniu kapacít vo fabrike, čo však trhovo-politické rozhodnutie prevážilo. Vzorky odobraté počas súčasnej prevádzky sa testujú v nezávislých

laboratóriách vo Švajčiarsku. V rámci projektu sa na slovenskej strane vykonáva EIA (hodnotenie vplyvu na životné prostredie), ale bolo by potrebné aj medzinárodné hodnotenie vplyvu na znečistenia prírody. Kontaminanty sú už teraz prítomné v mlieku, v mäsových výrobkoch, vo vajciach a po rozšírení kapacity by sa mohli znásobiť.

Počas slovenského licenčného procesu sa očakávalo, že slovenský dodávateľ bude vykonávať pravidelné merania, ale tie sa, žiaľ, neuskutočnili tak, ako sa očakávalo.

Cezhraničné znečistenie - nedostatočná výmena informácií a údajov

Odpad (najmä plastové a PET fľaše), ktorý sa každoročne zhromažďuje v slovenských riekach pri povodniach na riekach Tisza a Bodrog, spôsobuje cezhraničný problém. Za čistenie, zber a prepravu odpadu je zodpovedná maďarská vládna agentúra, ale kvôli nedostatku informácií a kompetencií sa úloha a zodpovednosť slovenskej strany neskúma. Štátne orgány nemajú v praxi takmer žiadne kompetencie na prijímanie opatrení proti zahraničným znečisťovateľom, preto nie je možné spracovať údaje o cudzincovi, ktorého sa opatrenie týka, a prijať osobné údaje zaslané zo zahraničia.

3.11 Vodné hospodárstvo

Priblíženie postupov plánovania, autorizácie, súhlasov

Maďarsko-slovenská pohraničná vodohospodárska komisia sa pravidelne stretáva na základe vyhlášky MT č. 55/1978 (XII. 10.). Pokus o revíziu nariadenia bol neúspešný, na slovenskej strane sa partneri často menia, čo je prekážkou novelizácie. Spolupráca v podvýboroch je dobrá, ale neexistuje podvýbor zameraný na plavbu a problematika hraničných riek je neupravenou oblasťou. Medzi partnerskými orgánmi sú dobré profesionálne vzťahy, ale postupy sú niekedy ťažkopádne. Napríklad v prípade projektu zahŕňajúceho spoločné zariadenie sa súhlas druhej strany nezískava priamo na základe plánu, ale žiada sa oň prostredníctvom splnomocnenca. Existujú teda dva prístupy k riešeniu prípadov, ktoré by sa mohli urýchliť poskytnutím jednosmerného riešenia.

V prípade spoločného rozvoja infraštruktúry na slovenskej strane je možné všetko realizovať na základe stavebného povolenia, na maďarskej strane je potrebný plán realizácie. Tento rozdiel zabránil napríklad výstavbe cyklistického mosta Dobrohošť-Dunakiliti.

Rôzne metódy merania, rozdielne údaje

Rozdiel je v spôsobe určenia príslušnej úrovne povodne: metódy výpočtu sú rôzne a každá strana trvá na svojej vlastnej metóde. Rozdielne metodiky merania ekologických vodných hladín, minimálneho plavebného stupňa a čistoty rieky prinášajú rozdielne výsledky. Je potrebné harmonizovať merania sedimentov (rôzne splavované a valcované), pretože rôzne prístroje a metódy poskytujú rôzne výsledky. Zoznam zlúčenín sa na úrovni EÚ zmenil, ale nie všetky národné laboratória spĺňajú kritériá. Stojí za to preskúmať, či je možné vykonať harmonizované merania spoločné pre všetky náplavy.

Rozdielny stav vodných útvarov je spôsobený prípustným charakterom rámcovej smernice o vode, ktorý viedol k rôznym vnútroštátnym predpisom. Jednotné riadenie v celom povodí Dunaja by si vyžadovalo jasnejšiu smernicu EÚ. V súčasnosti sa rozdiely v povodiach riešia na úrovni Medzinárodnej komisie pre ochranu Dunaja (ICPDR).

Rôzne štruktúry, rôzne správy údajov

Rigidné rozhodovanie znemožňuje riešenie problémov. Legislatívna/orgánová úroveň je príliš rigidná (v Maďarsku je kompetentným orgánom Ministerstvo vnútra SR, na Slovensku sa neustále mení, čo znamená, že problémy vyplývajúce z rozporov sa často riešia len vďaka flexibilita odborníkov, ktorí spolupracujú už 30 rokov).

Rozdielne systémy správy údajov sťažujú spoluprácu, keďže na maďarskej strane údaje zhromažďujú vodohospodárske orgány, zatiaľ čo na slovenskej strane mnohé údaje nie sú k dispozícii z dôvodu nedostatku zdrojov alebo údaje zhromažďuje a uchováva prevádzkovateľ trhu (WUVH).

Správa a preklad protokolov v rôznych jazykoch zaberá v prípade rozsiahlejších plánovacích dokumentov veľa času.

Prekážky rozvoja spoločných projektov

V rámci projektu vnútrozemskej vodnej cesty (lína TEN-T) je maďarský úsek od Mohácsa do Szobu dokončený, ale EÚ stiahla projekt zo Slovenska. Nemôže sa uchádzať o financovanie v rámci programu INTERREG SK-HU kvôli absencii príslušnej priority a sú vyradený zo zoznamu prijímateľov.

Cezhraničná ochrana vody, chýbajúca kanalizačná sieť

Slovenská republika zatiaľ nemá na celom svojom území vybudovanú kanalizáciu podľa noriem EÚ. Dôvodom je nedostatok zdrojov a vysoký počet malých miestnych samospráv, ktoré nemôžu pripravovať investičné projekty v oblasti vodného hospodárstva alebo nemajú finančné zdroje na spolufinancovanie týchto projektov. Ani Východoslovenská vodárenská spoločnosť (VVS) nie je schopná investične pokryť celé územie krajiny.

Ústava Slovenskej republiky (novela z roku 2014) neumožňuje dlhodobé a plynulé zásobovanie maďarskej strany pitnou vodou, ale zároveň to neumožňujú ani technické možnosti slovenských vodární. Maďarská strana nie je závislá od dodávok pitnej vody z územia Slovenska, ale v prípade výnimočných situácií, ako je napríklad zaplavenie vodných zdrojov, sa v minulosti vyvíjala snaha o uzatvorenie zmluvy, ktorá by umožnila v tejto výnimočnej situácii poskytnúť maďarskej strane slovenské vodné zdroje.

3.12 Riadenie katastrof

Administratívna štruktúra bráni spolupráci a rozvoju projektov

Spoluprácu sťažuje skutočnosť, že na Slovensku profesionálne orgány riadenia katastrof zriadené zákonom majú právnu subjektivitu, ale nemajú záujem o spoluprácu a chýbajú im zdroje, zatiaľ čo dobrovoľné orgány majú vôľu spolupracovať, ale chýba im príslušný právny základ a právna subjektivita. Váhajú so žiadosťou o pridelenie daňového čísla, pretože sa obávajú straty finančnej podpory z centrálného rozpočtu.

Prekážky uplatňovania medzinárodne dohodnutých fáz riadenia katastrof

1. Preventívne činnosti (napr. monitorovanie alebo spevňovanie hrádzi) vykonávajú profesionálne orgány na riadenie katastrof, ktoré nezapájajú dobrovoľníkov. Do tejto činnosti je zapojených viac sektorov (napr. vodohospodársky).

2. Príprava by mala byť kontinuálna, spoločná, miestna, ale vzhľadom na značný nedostatok zdrojov nie je harmonizovaná (napr. v prípade cezhraničnej pomoci je potrebná veľmi rozsiahla, spoločná príprava naprieč sektormi).
3. Intervencia sa riadi aktívnymi dvojstrannými dohodami, ale jej účinnosť závisí od úspešnej spoločnej prípravy.

Štandardizácia metód riadenia katastrof, certifikácia

Miestne vzdelávacie kurzy sú v národných a miestnych dohovoroch podobné, ale činnosti sa neprekrývajú, preto by bolo vhodné zosúladiť systémy vzdelávania a definovať minimálne štandardy. Medzinárodný certifikačný systém je tiež založený na viacerých kritériách v závislosti od kapacít organizácie (nasadenie poľnej nemocnice v zóne katastrofy, pátracia a záchranná služba v mestách, lesné požiare, chemická, biologická pohotovosť, prieskum pomocou drónov). Certifikáciu je možné získať so záväzkom členských štátov, bez ktorého dobrovoľné organizácie nebudú certifikované. Riešením môžu byť regionálne definované normy (napr. minimálna norma Dunajskej stratégie, ktorá nie je definovaná v rámci OSN alebo EÚ), ktoré definujú dostatočnú úroveň služieb. Na tomto základe by sa mal objasniť systém očakávaní, mal by sa stanoviť cezhraničný aspekt a vypracovať hodnotenie na regionálnej úrovni. Certifikácia na národnej úrovni v Maďarsku sa vykonáva Národným riadiacim generálom pre krízový manažment, zatiaľ čo dobrovoľnícke záchranné organizácie môžu získať certifikáciu na úrovni okresu podľa iného systému, ktorý sa dosiahne absolvovaním kurzov podľa stanovených očakávaní so zameraním na národnú nasaditeľnosť. Na Slovensku sa zázemie pre národnú certifikáciu poskytuje pre hasičské zbory, ale nie pre ostatné záchranné organizácie.

Určenie zodpovedných úrovní, vytvorenie právneho základu pre cezhraničnú spoluprácu

Je dôležité jasne určiť úrovne intervencie a vytvoriť právny základ, keďže dvojstranné dohody sa uzatvárajú na vnútroštátnej úrovni, ale spoločnú záchranu možno dosiahnuť len prostredníctvom miestnej spolupráce. V súčasnosti chýba spolupráca na medzinárodnej a vnútroštátnej úrovni, čo by sa mohlo riešiť v regionálnom kontexte. Existuje otvorenosť voči cezhraničnej spolupráci a vzájomnej pomoci, ale to si vyžaduje regionálnu platformu a prístup zdola nahor.

3.13 Odpadové hospodárstvo

Činnosti v oblasti odpadového hospodárstva - územná pôsobnosť povolení

Národný úrad pre ochranu životného prostredia, ochranu prírody a odpadové hospodárstvo (Peštianska župa) je zodpovedný za úradnú kontrolu a udeľovanie povolení na činnosti v oblasti odpadového hospodárstva a je príslušný na udeľovanie povolení na dovoz zo zahraničia, vývoz do zahraničia a tranzit v rámci krajiny. Župy nemajú kontrolu nad týmito prepravami. V Maďarsku žiadateľ o povolenie potvrdzuje, že neexistujú dôvody, ktoré by ho vylúčili z prepravy odpadu. Bolo by vhodné preskúmať, či na to existuje jednotný postup na oboch stranách hranice a ako sa vykonáva kontrola. Mala by sa preskúmať aj územná pôsobnosť činnosti nakladania s odpadmi (obchod, sprostredkovanie), aby sa zistilo, či sa viaže na miesto usadenia alebo na plánovanú činnosť.

3.14 Ochrana prírody

Aproximácia rozdielnych právnych predpisov na ochranu biodiverzity

V záujme zachovania biodiverzity by si Maďarsko a Slovensko mali stanoviť spoločné strategické ciele. Pokiaľ ide o chránené druhy rýb (treska škvrnitá, jeseter), existujú rozdielne predpisy: na maďarskej strane sa jeseter nesmie loviť, na slovenskej strane áno. V stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030, ktorá bola prijatá v rámci európskej zelenej dohody, sa zdôrazňujú opatrenia na obnovu degradovaných ekosystémov, potreba obnoviť voľne tečúce rieky a riešiť prekážky migrácie rýb. Tieto procesy možno pozorovať aj na slovensko-maďarskom úseku Dunaja, kde obnovenie ekologickej koridory rieky zostáva prioritnou témou vzhľadom na prevádzku Gabčíkova.

Dobre fungujúci ekologický koridor je dôležitým ukazovateľom ekologickej integrity riečneho systému. Zachovanie priechodnosti ekologických koridorov je spoločenským a hospodárskym záujmom a povinnosťou vyplývajúcou z medzinárodných dohôd a vnútroštátnych právnych predpisov.

Výskumný program zameraný na riešenie tohto problému sa sústreďuje na identifikáciu migračných trás rýb, čo si bude vyžadovať vytvorenie komplexného telemetrickeho monitorovacieho systému na slovensko-maďarskom úseku Dunaja. Sledovaním pohybu rýb možno identifikovať kľúčové biotopy pre prežitie populácií (neresiská, zimoviská atď.) a lokalizovať miesto výskytu ohrozených druhov rýb, o ktorých nie sú k dispozícii dostatočné údaje (napr. kozy). Úbytok kriticky ohrozených populácií jeseterov vo vodnom systéme Dunaja pokračuje napriek snahe o ich ochranu. Aktívna účasť Maďarska na nadnárodných programoch je v podstate podmienená vytvorením a fungovaním domácej výskumnej infraštruktúry na monitorovanie migrujúcich druhov rýb a populácie jesetera.

Hlavnou prekážkou je veľmi obmedzený počet riadne vyškolených odborníkov, a to tak na maďarskej, ako aj na slovenskej strane. Regulačný problém spočíva v tom, že v pohraničnej oblasti neexistuje žiadna legislatíva o ochrane prírody a hospodárení s rybami. Zriaďovanie a udeľovanie licencií monitorovacím bodom na podporu monitoringu je veľmi pomalý proces.

Ďalším vážnym problémom pri ochrane druhov rýb je, že veľké vlny z veľkých lodí vyplávajú mláďatá na breh, kde hynú. Od Gönyű po Budapešť môže národný park na základe geometrie pobrežia určiť, ktoré úseky pobrežia sú najviac postihnuté. Na týchto miestach sa na základe pravidiel plavby môže pred známymi miestami neresu, rovnobežne s pobrežím, nainštalovať spomaľovacia doska alebo umelý útes. V súvislosti s hlukom z lodí sa zatiaľ nedosiahlo žiadne priblíženie.

Priepustnosť rebríkov

Ak sa Medzinárodnej komisii pre ochranu Dunaja (ICPDR) podarí nájsť riešenie priechodnosti Železných vrát, ďalšou otázkou, ktorú treba riešiť z hľadiska ochrany jeseterových druhov, by mohol byť rozsah hrádze Gabčíkovo. Slovensko je v tomto smere odhodlané: v rámci projektu LIFE sa dosiahol pokrok. Bolo by vhodné vytvoriť na maďarskej strane skupinu expertov, ktorá by sa mohla prepojiť s prácami začatými na slovenskej strane, čo by si však vyžadovalo zabezpečenie vybavenia a ľudských zdrojov na maďarskej strane.

Je potrebná nová koncepcia financovania ochrany prírody v lodnej doprave

Fauna pobrežnej zóny je porušená/poškodená pravidelnými vlnami. Riešenia by mohli zahŕňať obmedzenia rýchlosti pre lode, infraštruktúru pozdĺž pobrežia na ochranu pobrežnej zóny, ale tieto riešenia by bolo potrebné otestovať. V záujme ochrany prírody by sa mala regulovať zodpovednosť komerčných lodných spoločností. Podľa rámcovej smernice EÚ o vode môže byť potreba ochrany prírody odôvodnená prevažujúcim verejným záujmom a kompenzácia vo výške 1 - 2 % zo strany lodných spoločností.

Označenie digitálnej hranice čelí administratívnym prekážkam

Digitálne sledovanie zápisu svetového dedičstva Aggtelek-Domica z roku 1995 nebolo možné 20 rokov. Plán riadenia svetového dedičstva obsahuje usmernenia, ktoré však neboli zosúladené v sektorových právnych predpisoch. Na vytýčenie hranice by sa mohli použiť digitálne priestorové informačné systémy (v súčasnosti sa hranica pretína v strede lokality). Hoci komplexný postup UNESCO na úpravu hraníc je vhodný, maďarsko-slovenská otázka by si vyžadovala postup úpravy, ktorému sa Paríž bráni, pretože by sa tým zmenšilo rozšírenie oblasti svetového dedičstva.

3.15 Lesníctvo

Jazykové bariéry v správnom konaní, náklady na preklad

Ak príslušný orgán začne okamžité konanie z úradnej moci v prípade fyzickej osoby, ktorá nie je maďarským štátnym občanom alebo ktorá počas svojho pobytu v Maďarsku neovláda maďarský jazyk, alebo ak fyzická osoba požiada maďarský príslušný orgán o okamžitú právnu ochranu, orgán zabezpečí, aby klient nebol znevýhodnený z dôvodu jazykovej bariéry. V ostatných prípadoch však klient, ktorý neovláda maďarský jazyk, môže požiadať príslušný orgán, aby jeho žiadosť posúdil v jeho materinskom jazyku alebo v sprostredkujúcom jazyku, ale v takom prípade sa klientovi účtujú náklady na preklad a tlmočenie. Ak klient podá žiadosť v inom ako maďarskom jazyku, inštitúcia žiadosť zamietne. Ak sa preklad uskutoční, spomalí to proces a klient môže dokonca zmeškať lehotu.

Slovenský "užívateľ lesa" žijúci v pohraničnej oblasti na Slovensku niekedy vlastní aj nehnuteľnosť v Maďarsku (napr. dom alebo rekreačnú chatu). Je vhodné preskúmať postupy a pripravenosť pozemkových úradov na zabezpečenie prístupnosti.

Rozdielny obsah údajov, prísnejšie pravidlá pre osvedčenia o dodávke na overenie pôvodu dreva

Za overovanie pôvodu dreva je ako lesnícky orgán zodpovedný národný úrad NÉBIH (Národný úrad pre bezpečnosť potravinového reťazca) (zákon XXXVII z roku 2009 o lesnom hospodárstve). Príslušné právne predpisy EÚ (nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 995/2010 z 20. októbra 2010, ktorým sa ustanovujú povinnosti hospodárskych subjektov uvádzajúcich na trh drevo a výrobky z dreva) neboli oboma členskými štátmi implementované rovnakým spôsobom, pričom maďarské predpisy stanovujú prísnejší obsah údajov v dodacom liste ako slovenská strana.

Nejasné pravidlá týkajúce sa informácií pre návštevníkov lesa

Povinnosť informovať návštevníkov lesa nie je jednoznačná (napr. v prípade zákazu vstupu do lesa, uzávery, prebiehajúce poľovnícke činnosti, lesnícke práce, odstrel líšok, včelárstvo atď.). Štátny orgán nie je povinný kontrolovať správnosť a zákonnosť informácií (tabúľ, oznamov) poskytovaných

návštevníkom lesa. Za to zodpovedá obhospodarovateľ lesa, prípadne organizácia oprávnená na poľovníctvo, ak taká existuje. V pohraničnej oblasti by boli užitočné dvojjazyčné informácie.

Nedostatok spolupráce v oblasti biodiverzity, chorôb rastlín

Pomer poľnohospodárskej pôdy a lesov je v oboch krajinách opačný: Na Slovensku je vo všeobecnosti viac chránená poľnohospodárska pôda, v Maďarsku sú to lesy (pred výstavbou ciest a budov). V týchto otázkach by bola užitočná spolupráca medzi partnerskými organizáciami v oboch krajinách. Očakávania EÚ, aspekty udržateľnosti a riadenia sú rovnaké a dopady na Karpatskú kotlinu pociťujú obe strany (klimatické zmeny, choroby rastlín, invázne druhy, miznúce druhy atď.)

4 Zhrnutie

4.1 Informácie na pokračovanie projektu

Z rozhovorov vyplynulo, že rôzni aktéri z rovnakých sektorov majú často odlišný pohľad na daný problém, preto je mimoriadne užitočné zabezpečiť stretnutia zainteresovaných strán. Postupy na legislatívnej a administratívnej úrovni sú zložitejšie a zdĺhavejšie ako rozhodnutia subjektov na trhu. Životné podmienky občanov žijúcich v pohraničných regiónoch ovplyvňujú administratívne aj trhové podmienky. Projekt by sa mal pokúsiť o rokovania a zblíženie týchto dvoch sektorov.

Z viacerých rozhovorov vyplynulo, že cezhraničná dostupnosť sa v posledných rokoch výrazne zlepšila, existujú však právne prekážky, ktorých odstránenie by situáciu v niektorých regiónoch zlepšilo. Týka sa to najmä prihraničných oblastí Bratislavy a Košíc, kde sa už teraz presídlilo približne 20 000 ľudí zo Slovenska do Maďarska z dôvodu nižších cien nehnuteľností. Práve oni požadujú zavedenie lepšej verejnej dopravy cez hranice. To si vyžaduje prehodnotenie hmotnostných limitov vozidiel cez niektoré hraničné priechody, ktoré sú vo väčšine prípadov stanovené na max. 3,5 t, a tiež zmenu nastavenia dane z pridanej hodnoty pre vnútroštátne a medzinárodné autobusové spoje.

Najčastejšou požiadavkou obyvateľov pohraničia je rýchla lekárska pomoc. V tejto oblasti existuje priestor na výrazné zlepšenie. Už prijaté zmluvy na slovensko-rakúskej hranici alebo slovensko-českej hranici ukazujú možnosti riešenia.

V oboch krajinách sa vo verejnej správe používa úradný jazyk. V Maďarsku náklady na preklady a tlmočenie znáša klient. Pri formálnych postupoch si spracovanie a preklad protokolov o hlavných plánovacích dokumentoch v rôznych jazykoch vyžaduje veľa času, čo vedie k oneskoreniu procesov a schvaľovania. Počas rozhovorov sa ukázalo, že prekážky trhovej spolupráce si rýchlo vyriešia aktéri medzi sebou, bez účasti zákonodarcu. V mnohých prípadoch tak vzniká situácia, ktorá nie je v súlade s legislatívou a vytvára nové, neregulované postupy.

Podľa respondentov môžu byť spoločné slovníky veľkou pomocou pri prekonávaní jazykových bariér v rôznych odvetviach. Veľkou príležitosťou v tejto oblasti je skúmanie digitálneho potenciálu (prekladatelia môžu sprostredkovať komunikáciu medzi určitými subjektmi, môžu byť zapojené riešenia umelej inteligencie), ktorý by mohol byť založený na spoločnom vývoji IT.

Štruktúry údajov v jednotlivých krajinách sú rozdielne, maďarská strana má k dispozícii viac údajov vo viacerých oblastiach ako slovenská strana. Príkladom je cestovný ruch, maďarská strana sleduje dĺžku pobytu, pohlavie návštevníkov, krajinu pôvodu, výdavky návštevníkov atď. a vytvára agregované údaje. Slovenská strana sleduje menej údajov o návštevníkoch. Rozdielne systémy správy údajov sťažujú spoluprácu. V prípade rozdielnych metód merania a rozdielneho riadenia údajov a postupov sa možno pokúsiť o aproximáciu na legislatívnej úrovni, v rámci bilaterálnych rokovaní.

4.2 Skúsenosti, informácie mimo projektu

Viacerí respondenti sa domnievali, že rozsah dostupných zdrojov bol veľmi obmedzený, vybrané priority programov boli príliš úzke, mnohí bývalí partneri boli vylúčení z potenciálnych žiadateľov, hoci spolupracovali s miestnymi zainteresovanými stranami na územnom základe.

Nesúlady štruktúr bráni spolupráci, organizačné štruktúry sú na väčšine vládnych úrovni neúplné alebo zastarané a kontaktné údaje nie sú vždy aktualizované.

Údaje nie sú k dispozícii v dostatočnom množstve a nie sú platné.

Spolupráca je účinnejšia v oblastiach, kde sa práca vykonáva na základe dlhodobých dvojstranných dohôd alebo spoločne vytvorených organizačných rámcov. Stabilný rámec poskytuje napríklad maďarsko-slovenský zmiešaný medzivládny výbor pre cezhraničnú spoluprácu, ktorý bol zriadený v roku 2004 na základe slovensko-maďarského dohovoru o cezhraničnej spolupráci medzi miestnymi orgánmi a správnymi orgánmi s cieľom implementovať tento dohovor. Spoločný výbor úspešne fungoval niekoľko rokov, ale od roku 2012 sa nezvolával. Výbor podnikol účinné kroky na riešenie administratívnych a právnych prekážok v prihraničnom regióne. Riaditeľ Ministerstva vnútra SR pre miestnu samosprávu vyjadril nádej na pokračovanie spoločnej práce a teší sa na zvolanie ďalšieho zasadnutia na maďarskej strane.

4.3 Závěry pre politiku súdržnosti po roku 2027

V rámci projektu ACCESS sa vyvinú riešenia, ktoré nielenže umožnia ľahšiu interoperabilitu medzi oboma krajinami na územnej úrovni, ale ich cieľom bude aj objasniť právny rámec pre spoluprácu s cieľom uľahčiť každodenný život. Dvojstranné dohody v rôznych odvetviach by mohli poskytnúť základ pre budúci spoločný rozvoj a zvýšenú mobilitu. V iných oblastiach by riešenie mohli poskytnúť osobitné právne predpisy EÚ: cezhraničný predaj miestnych výrobkov by mohli uľahčiť záväzné právne predpisy EÚ, ktoré by stanovili základné podmienky zabezpečenia kvality.. V oblasti uznávania kvalifikácií by aproximácia uznávania odborných kvalifikácií mohla výrazne zvýšiť mobilitu na trhu práce v pohraničnom regióne. Interoperabilita systému registračnej databázy založenej na spoločnom základe medzi komorami by uľahčila spoluprácu medzi podnikmi. Oživenie hospodárskych vzťahov a rýchle trhové riešenia by mohli otvoriť nové horizonty pre inovácie, energetickú účinnosť a udržateľnosť.

V prípade rozvoja projektu je vhodné pred podpisom zmluvy vyjasniť si podrobnosti s úradmi, aby sa zabezpečilo, že obe strany majú k dispozícii potrebné podmienky na realizáciu (povolenia, plány, finančný rámec atď.). Nie všetky ťažkosti sa dajú predvídať, ale prezentácia už realizovaných osvedčených postupov pomôže partnerom pripraviť sa.

Výrazný nedostatok odborníkov, najmä v pohraničnom regióne, sťažuje realizáciu a udržanie spolupráce takmer vo všetkých sektoroch. V oblasti vhodných odborníkov je potrebné budovanie kapacít a vzdelávanie, ktoré možno doplniť spoločnými školeniami a uľahčením ich vzájomného uznávania.

V cezhraničnej spolupráci sú právne záruky a nástroje piliermi spoločného rozvoja. V niektorých oblastiach dosiahla spolupráca medzi Slovenskom a Maďarskom veľmi vysokú úroveň. Príkladom je vodné hospodárstvo, kde je spolupráca založená na medzinárodných dohodách a niekoľko desaťročí trvajúcej pravidelnej práci vo viacerých subkomisiách. To zdôrazňuje význam stabilnej a funkčnej organizačnej štruktúry ako podmienky dlhodobej spolupráce. V niektorých oblastiach je spolupráca na veľmi nízkej úrovni, čo je pravdepodobne spôsobené jazykovou bariérou, ale aj rozdielnymi a neustále sa meniacimi inštitucionálnymi štruktúrami.

Spoluprácu môžu sťažovať alebo znemožňovať aj administratívne prekážky. Dobrým príkladom administratívnej prekážky je štruktúra obchodných komôr, kde hlavný rozdiel medzi oboma krajinami spočíva v povinnej registrácii podnikateľského subjektu v komore na maďarskej strane a len dobrovoľnom členstve podnikateľského subjektu na slovenskej strane. Je potrebné zdôrazniť, že na zlepšenie spolupráce je potrebné prekonať jazykovú bariéru.

Osobitná pozornosť by sa preto mala venovať zachovaniu a udržateľnému fungovaniu existujúcich inštitucionálnych rámcov (napr. dohôd), štruktúr (napr. spoločných výborov) a inštitúcií (napr. EZÚS). Tieto podmienky a rámce sú zárukou efektívneho riešenia problémov pre vzájomne sa posilňujúci vývoj.

5 Príloha

5.1 Zoznam respondentov

	Sektor	Krajina	Meno respondenta(ov)	Organizácia respondenta(ov)	Hlavné tematické oblasti
1	Doprava	Maďarsko	dr. Ágnes Borbélyné Szabó, Zsombor Szabó, Balázs Ács,	Ministerstvo výstavby a dopravy, riaditeľstvo pre verejné služby	Existujúce spoje; financovanie; technické parametre, otázky zodpovednosti; jazykové bariéry; hospodárenie s peniazmi; otázky práv cestujúcich; koordinácia cestovných poriadkov; odborné konzultácie; právne predpisy; hmotnostné obmedzenia
2			Tamás Bálint Szabó	Ministerstvo výstavby a dopravy, vedúci oddelenia	Vnútroštátna a medzinárodná kompetencia verejných služieb; prístup poskytovateľov služieb na trh; technické licencie a normy; zákaz kabotáže
3			dr. Katalin Feketéné dr. Benkó	Úrad vlády okresu Nógrád	Kapacity a existujúca infraštruktúra; regulačné prostredie; prieskum dopytu a hodnoty; administratívne a osobné služby; zákon o osobnej doprave CB; bezpečnosť dopravy; sieť cyklotrás
4		Slovensko	Radovan Hužvík	IDS Východ s.r.o. Košice	Cezhraničné autobusové linky; DPH pre medzinárodnú autobusovú dopravu; projekt poslednej míle; investícia VOLVO pri Košiciach; nový integrovaný systém autobusovej dopravy v Košickom kraji
5			Peter Reštei	Košický samosprávny kraj	Verejná doprava na maďarsko-slovenskej hranici; investícia VOLVO pri Košiciach; investície do železničnej infraštruktúry
6			Peter Šulko	Ministerstvo dopravy SR - Sekcia železničnej dopravy	Situácia na železničných priechodoch na slovensko-maďarskej hranici; licencie pre rušňovodičov; regionálne železničné trate
7			Ľubomír Lehotský	Detská železnica Košice	Podmienky pre jednorazové jazdy vlakom; licencie pre rušňovodičov; náročné legislatívno-technické procesy
8	Zdravie	Maďarsko	dr. Márta Kovács, Dr. Bernadett Bulyovszky	Národné generálne riaditeľstvo pre nemocnice	Základné predpisy; vývoj v oblasti IT (správa štruktúrovaných údajov); zdieľanie údajov; spoločná štruktúra; vývoj projektov; metodické rozdiely

#ACCESS: Podpora právnej prístupnosti v slovensko-maďarskom pohraničí
 Monitorovanie prekážok: **Správa z expertných rozhovorov**

	Sektor	Krajina	Meno respondenta(ov)	Organizácia respondenta(ov)	Hlavné tematické oblasti
9		Slovensko	János Bathó, Pál Golopencza, János Haness, Anett Jova, Balázs Kádár, Zsolt Till	Národná záchranná služba	Operačné štruktúry; zásah pri mimoriadnych udalostiach; komunikácia; ochrana údajov; financovanie; jazykové bariéry; hromadné nešťastia; zručnosti
10			Štefan Kertes	Záchranná zdravotná služba Košice	Núdzový prípad po páde lietadla pri Hejciach; život ohrozujúca situácia pri hraniciach; administratívna záťaž po zásahu
11			Július Pavčo	Operačné stredisko záchranej zdravotnej služby SR	Dve dohody medzi Slovenskom a Rakúskom, Slovenskom a Čechami;
12	Cestovný ruch	Maďarsko	Sándor Semsei	Organizácia destinačného manažmentu, prezident	Riadiace činnosti
13			Gábor Magyarics	Turistická organizácia Duna-Gerecse Nonprofit Kft.,. výkonný riaditeľ	Vývoj projektu; cezhraničná sieť vyhlíadok, turistická karta Duna-Gerecse
14			Miklós Berencsi	Centrum pre rozvoj aktívneho a ekoturistického ruchu, programový riaditeľ	Hlavné skúsenosti s vývojom
15			Márta Fazekas	Maďarská agentúra pre cestovný ruch	Marketing, správa údajov, vývoj projektov
16		Slovensko	Peter Kl'učka	Ministerstvo dopravy SR	Medzinárodná spolupráca medzi cyklistickými koordinátormi v Európe; systémy zdieľaných bicyklov;
17			František Morong	Ministerstvo dopravy SR	Zber údajov v cestovnom ruchu v oboch krajinách; rozdielne štruktúry destinačného manažmentu na Slovensku a v Maďarsku
18	Poľnohospodárstvo	Maďarsko	Edina Szomi	Národná poľnohospodárska komora	Marketing miestnych výrobkov; zákon o rodinných farmách; výstavy; interoperabilita odborného vzdelávania; sadzby DPH; agroturistika; (poskytovanie záruk)
19			Barnabás Heincz	Národná poľnohospodárska komora	Spolupráca krajín V4; spoločné akcie; politika EÚ v oblasti bezpečnosti potravín
20			Péter Varga	Nadácia Cibus Hungaricus	Dohoda o krátkom dodávateľskom reťazci; digitálny trh výrobcov a digitálna poľnohospodárska akadémia; obchod v rámci zdieľanej ekonomiky; návrh obchodného modelu
21			Ágnes Major	Združenie Malé kroky	Regionálna prítomnosť a kompetencie; predchádzajúce partnerstvo; malovýroba potravín

#ACCESS: Podpora právnej prístupnosti v slovensko-maďarskom pohraničí
 Monitorovanie prekážok: **Správa z expertných rozhovorov**

	Sektor	Krajina	Meno respondenta(ov)	Organizácia respondenta(ov)	Hlavné tematické oblasti
22	Obchodná spolupráca	Maďarsko	Ilona Szécsi, Irma Tóth	Obchodná a priemyselná komora župy Borsod-Abaúj-Zemplén	Štrukturálne rozdiely; vývoj projektov; harmonizácia databáz
23		Slovensko	Jana Končeková	Slovenská obchodná a priemyselná komora	Rozdielne štruktúry obchodných komôr; jazykové bariéry; nedostatočné údaje poskytované Štatistickým úradom SR
24	Zamestnanie	Maďarsko	dr. Viktória Zöld-Nagy	Ministerstvo národného hospodárstva	Program na podporu práce, GINOP; revízia nariadenia o ELA; EURES a pravidlá EÚ o pracovnej mobilite
25			Viktor Göltl	WHC	Daňové otázky; práca na dohodu; uznávanie povolaní; hosťovská práca; atypické formy práce
26		Slovensko	Ida Janíková	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (UPSVar) Komárno	Nedostatok informácií; otázky a dopyty zamestnávateľov a zamestnancov z Maďarska na úrade práce
27	Sociálne služby	Maďarsko	Zoltán Ujlaky	Okresné centrum starostlivosti o rodinu a deti Szob	Prístup k službám starostlivosti o rodinu a deti; minibusová doprava a zdravotná starostlivosť; vzdelávanie a akreditácia sociálnych pracovníkov
28			Gábor Popovics	EZÚS Pontibus	Interoperabilita sociálnych služieb, poistenie, interoperabilita sociálneho zabezpečenia
29	Vzdelávanie	Maďarsko	Mária Bujdos, Klára Tünde Ureczky, Gábor Oláh, Éva Jobbágy	Školské okresné stredisko Sáropatak, stredná škola Sáropatak,	Rozširovanie odborných a akademických kontaktov; uznávanie kvalifikácií a uznávanie diplomov; jazykové znalosti; trendy v oblasti sťahovania; starostlivosť o deti a usmerňovanie; deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami; podmienky povinnej školskej dochádzky; pedagogická terminológia; spoločný výbor pre menšiny
30	Územná spolupráca	Maďarsko	Zsuzsanna Drahos	Ministerstvo verejnej správy a regionálneho rozvoja	Implementácia Územnej agendy 2030; ciele stratégie V4+2; súdržnosť plánov územného rozvoja
31			Viktor Oroszi	Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu	Administratívne prekážky plavby; služba PannonRIS; odborná kvalifikácia; predpisy na ochranu prírody; prírodné parky; riadenie katastrof; sprievodcovstvo; vodohospodárska spolupráca; jednotná terminológia
32		Slovensko	Nad'a Firák Kurilová	Ministerstvo vnútra SR	Situácia v bilaterálnej slovensko-maďarskej komisii
33			Helena Glaser-Opitzová	Štatistický úrad SR	Spolupráca na projekte #ACCESS; zber údajov na miestnej a okresnej úrovni

#ACCESS: Podpora právnej prístupnosti v slovensko-maďarskom pohraničí
 Monitorovanie prekážok: **Správa z expertných rozhovorov**

	Sektor	Krajina	Meno respondenta(ov)	Organizácia respondenta(ov)	Hlavné tematické oblasti
34	Životné prostredie	Maďarsko	Barnabáš Bese	Úrad vlády župy Borsod-Abaúj-Zemplén, odbor ochrany životného prostredia, ochrany prírody a odpadového hospodárstva	Metodiky a harmonizácia údajov; meteorologické činnosti; cezhraničná spolupráca v oblasti vodného hospodárstva; tok informácií
35	Vodné hospodárstvo	Maďarsko	József Németh	Severo-zadunajské vodohospodárske riaditeľstvo	Komisia pre hraničné vody; komunikačné ťažkosti; možnosti verejného obstarávania; jazykové bariéry
36			Márton Pesel, Ákos Barabás	Generálne riaditeľstvo vodného hospodárstva, Maďarsko-slovenská vodohospodárska komisia	Predpisy týkajúce sa lodnej dopravy; metodické rozdiely; správa údajov; vývoj investičných projektov
37		Slovensko	Beáta Mihelyová, Ingrid Mydlová	Východoslovenský vodárenský podnik, Košice	Nedokončená kanalizácia na Slovensku; vysoká fragmentácia samosprávy na Slovensku; zásobovanie pitnou vodou cez hranice
38			Roman Ivančo	Slovenský vodohospodársky podnik, š.p., pobočka Povodie Hornádu	Práca bilaterálnych komisií pre vodu; extrémne povodne na východnom Slovensku v roku 2010; plasty v riekach; vodná turistika v tokajskej oblasti
39			Vladimír Novák	Ministerstvo životného prostredia SR, sekcia vôd	Práca bilaterálnych komisií pre vodu;
40	Riadenie katastrof	Maďarsko	Perge Kinga	Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu, Budapeštianska asociácia hasičov	Uznávanie odbornej prípravy; harmonizovaná príprava; štandardizácia; potreba regionálnej platformy
41	Nakladanie s odpadom	Maďarsko	Tibor Hudák	Úrad vlády župy Borsod-Abaúj-Zemplén, odbor ochrany životného prostredia, ochrany prírody a odpadového hospodárstva	Preprava odpadu na hraniciach; rozhodovací proces; obchod s odpadom
42	Ochrana prírody	Maďarsko	Balázs Veress, Zsuzsa Hordós-Nagy, Péter Gruber	Riaditeľstvo národného parku Aggtelek	Realizácia a financovanie projektov; jazyk; rôzne právne a technické predpisy; úloha pracovných skupín; vymedzenie hraníc; znečisťujúci priemysel; očakávania UNESCO; likvidácia odpadu; verejné obstarávanie
43			dr. Gábor Gúti	Univerzita Széchenyiho	Ochrana druhov
44	Lesníctvo	Maďarsko	Sándor Bényei	Úrad vlády župy Borsod-Abaúj-Zemplén, odbor poľnohospodárstva, lesnícky odbor	Interoperabilné databázy; výklad nariadení EÚ; dvojstranná dohoda

#ACCESS: Podpora právnej prístupnosti v slovensko-maďarskom pohraničí
Monitorovanie prekážok: **Správa z expertných rozhovorov**

	Sektor	Krajina	Meno respondenta(ov)	Organizácia respondenta(ov)	Hlavné tematické oblasti
45			Péter Dobay	Úrad vlády okresu Pest, odbor poľnohospodárstva a lesníctva	Jazykové bariéry v administratívnych postupoch, rôzne postupy informovania užívateľov lesa, rôzne postupy harmonizácie, rôzne otázky rasovej ochrany

